

МЕЃУНАРОДЕН ЦЕНТАР ЗА СЛАВЈАНСКА ПРОСВЕТА - СВЕТИ НИКОЛЕ

«МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД»
(ФИЛОЗОФИЈА, ЛИНГВИСТИКА И КУЛТУРОЛОГИЈА)

СПИСАНИЕ
на научни трудови

**ОСМА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
„ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“**

Година IV

Број 4

Април 2017

- СВЕТИ НИКОЛЕ, Р. МАКЕДОНИЈА -
- 2017 -

Издавач: Меѓународен Центар за Славјанска Просвета - Свети Николе

За издавачот: Доц. д-р Јордан Ѓорчев, директор

Наслов: «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД» (ПСИХОЛОГИЈА, ФИЛОЗОФИЈА, ЛИНГВИСТИКА, КУЛТУРОЛОГИЈА И ОБРАЗОВАНИЕ)

Организационен одбор:

Претседател: д-р Јордан Ѓорчев, Македонија

Заменик Претседател: д-р Стромов Владимир Јуревич, Русија

Член: м-р Борче Серафимовски, Македонија

Уредувачки одбор:

Проф. д-р Душан Николовски, Македонија

Доц. д-р Александар Илиевски, Македонија

Проф. д-р Мирослав Крстиќ, Србија

Проф. д-р Момчило Симоновиќ, Србија

Проф. д-р Тодор Галунов – Бугарија

Проф. д-р Даниела Тасевска – Бугарија

Доц. д-р Хаџиб Салкич, Босна и Херцеговина

д-р Татјана Осадчаја, Русија

Доц. д-р Вера Шунаева, Русија

Технички раководител: Михаела Ѓорчева

Технички секретар на конференцијата: м-р Милена Спасовска

Уредник: Доц. д-р Јордан Ѓорчев

Компјутерска обработка и дизајн: м-р Милена Спасовска

ISSN (принт) 1857-9299

ISSN (онлајн) 1857-9302

Адреса на комисијата: ул. Маршал Тито 77, Свети Николе, Р. Македонија

Контакт телефон: +389 (0)32 440 330

Организациониот одбор им се заблагодарува на сите учесници за соработката!

Напомена:

Организациониот одбор на Осмата меѓународна научна конференција «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» не одговара за можните повреди на авторските права на научните трудови објавени во списанието. Целосната одговорност за оригиналноста, автентичноста и лекторирањето на научните трудови објавени во списанието е на самите автори на трудовите.

Печати: Печатница МЦСП, Свети Николе

Тираж: 100

МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ
ИСТОК - ЗАПАД

(ФИЛОЗОФИЈА, ЛИНГВИСТИКА И КУЛТУРОЛОГИЈА)

ОБЛАСТ
**ФИЛОЗОФИЈА,
ЛИНГВИСТИКА И
КУЛТУРОЛОГИЈА**

СОДРЖИНА

<i>Danica Piršl, Nadežda Stojković, Vanče Bojkov, Darjan Bojkov</i> ESP - SPORTS LITERACY AS AN INTEGRAL PART OF OVERALL ACADEMIC LITERACY	1
<i>Елена Яковлева</i> <i>Elena Jakovleva</i> ГЛАМУР И ФИЛОСОФИЈА ИНКЛУЗИИ	7
<i>Проф. д-р Ранко Младеноски</i> СИМБОЛИКАТА НА СИНТАКСИЧКИТЕ ТРИЈАДИ ВО ПЕШНАТА „ЦРКВА“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ	13
<i>Проф. д-р Христо Петрески</i> ФОТОГРАФИЈАТА, СЛИКАРСТВОТО И ФИЛМОТ КАКО ПРОПАГАНДА	21
<i>Доц. д-р Бошко Караџов</i> НОРМАТИВНАТА МЕТОДОЛОГИЈА И ПРИМЕНЕТА ЛОГИКА ВО СРЕДНИОТ ВЕК: ЕУРИСТИЧКИТЕ НАЧЕЛА ВО ПРИРОДО- НАУЧНИТЕ ФИЛОЗОФИИ ВО СХОЛАСТИЧКАТА ТРАДИЦИЈА	27
<i>Душица Ѓокиќ</i> ИГРАТА И ФИЛОСОФСКАТА КУЛТУРА ВО ОБЛИКУВАЊЕТО НА ПОГЛЕДОТ НА СВЕТОТ: ВО ПОТРАГА ПО СМИСЛАТА	35
<i>Бабина Л.В.</i> <i>Долгова Е.В.</i> РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗНАНИЈ О ЧЕЛОВЕКЕ АНГЛИЙСКИМИ И РУССКИМИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ЕДИНИЦАМИ	41
<i>Наталија Федоровна Полякова</i> ПОЭТИКА УСАДЕБНО-БЫТОВОГО ПРОСТРАНСТВА В ПОВЕСТИ А. Н. ТОЛСТОГО «МИШУКА НАЛЫМОВ (ЗАВОЛЖЬЕ)»	47
<i>Галина Буянова (Россия. Тамбов)</i> СТИХОТВОРЕНИЕ М.Ю. ЛЕРМОНТОВА «СМЕРТЬ ПОЭТА»: ВОСПРИЯТИЕ, ИСТОЛКОВАНИЕ, ОЦЕНКА. К 180-ЛЕТИЮ СОЗДАНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	53
<i>Byrski Ł.</i> CREATIVE POWER AND DIVINE ORIGINS OF WRITING IN THE JUDEO-CHRISTIAN LITERATURE FROM THE COMPARATIVE PERSPECTIVE	61
<i>Наташа Младеновска-Лазаревска</i> АВТОБИОГРАФСКИОТ ДИСКУРС, КОНТИНУИРАН ДИЈАЛОГ МЕЃУ МОЖНИОТ И РЕАЛНИОТ ЖИВОТ	67
<i>Проф. д-р Зоран Трифунов</i> <i>Доц. д-р Бошко Караџов</i> ЗА МАТЕМАТИЧКИОТ И ЕПИСТЕМИЧКИОТ ПОИМ НА ВЕРОЈАТНОСТА	71

<i>Проф. д-р Мишо Нетков</i> БАЛКАНОТ – МУЛТИКУЛТУРАЛИЗАМ ИЛИ ИНТЕРКУЛТУРАЛИЗАМ?!	79
<i>Нгуен Хай Льен</i> ОБРАЩЕНИЕ КАК ЭЛЕМЕНТ ВЬЕТНАМСКОГО РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА	85
<i>Болотова Анна Игоревна</i> ОСОБЕННОСТИ ПРИЕМА «НЕНАДЕЖНЫЙ РАССКАЗЧИК» В РОМАНЕ ДЖ. ХАРРИС «ЕЖЕВИЧНОЕ ВИНО»	89
<i>Проф. д-р Каменко М. Марковић</i> РЕМБРАНТ - ЦРТАЧ ПРЕДЕЛА	95
<i>Е.Б. Рябых, М.Ю. Тарасюк</i> (НА ПРИМЕРЕ ФИЛОСОФСКОГО ТРАКТАТА И.А. ИЛЬИНА «ПОЮЩЕЕ СЕРДЦЕ. КНИГА ТИХИХ СОЗЕРЦАНИЙ»)	101

Проф. д-р Ранко Младеноски
 Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
 Република Македонија

СИМБОЛИКАТА НА СИНТАКСИЧКИТЕ ТРИЈАДИ ВО ПЕСНАТА „ЦРКВА“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Апстракт: Во овој труд се анализира песната „Црква“ од Блаже Конески од аспект на улогата и функцијата на симболот во нејзините стихови, односно во синтаксичките структури. Во воведниот дел од трудот се нудат исказувања на авторот Конески за генезата и за семантиката на оваа негова песна, а потоа се елаборираат книжевно-теориските сознанија за симболот како стилска фигура, како и за спецификите на интерпретацијата на поезијата на синтаксичко рамниште. Стиховите се анализираат од аспект на формата при што се откриваат тројните повторувања на синтаксичко ниво што претставуваат импликација за симболиката на христијанското Тројство. Во заклучокот од трудот се нагласува дека песната „Црква“ е успешно и умешно организирана и на планот на формата (синтаксата) и на планот на содржината (семантиката) што е уште еден доказ за поетската величина на Блаже Конески.

Клучни зборови: симбол, синтакса, семантика, македонска поезија, тројство, живот.

SYMBOLISM OF SYNTAX TRIADS IN THE POEM “CHURCH” BY BLAZE KONESKI

Abstract: This paper analyzes the poem “Church” by Blaze Koneski from the aspect of symbol’s role and function in its verses namely in syntax structures. In the introduction of the paper the author expresses Koneski’s enunciations regarding the genesis and semantics in his poem further on elaborating literary- theoretical knowledge about the symbol as a figure of speech, as well as the specification of poetry interpretation on syntax level. The verses are analyzed from the aspect of form therefore discovering triple repetitions on syntax level which represents implication of symbolism in the Holy Trinity. In conclusion it is emphasized that the poem “Church” is successfully and skillfully organized regarding form (syntax) and content (semantics) which is another evidence of poetical greatness of Blaze Koneski.

Keywords: symbol, syntax, semantics, Macedonian poetry, Trinity, life.

1. ВОВЕД

Блаже Конески е клучна фигура во македонската културна историја од втората половина на 20 век и, без сомнение, поетски великан во современата македонска книжевност. Неговата песна со наслов „Црква“ е објавена за првпат во истоимената збирка („Црква“, Мисла, Скопје) од 1988 година и тоа како прва песна во стихозбирката. Еве што вели самиот Конески за „откривањето“ на оваа песна во книгата „Разговори со Конески“ на Цане Андреевски:

„Целата таа песна е импровизирана на кафанска маса во текот на две вечери. После извршив само една мала редакција. Имаше малку повеќе строфи,

отколку што има сега. Некои, ми се чинеше, дека не се најдобри строфи, ја рушат целостта. Нив ги избришав и го поправив текстот колку што можев. И, така е тој текст, всушност, импровизиран. Текст што ја илустрира онаа моја теорија за тоа дека песната се создава некако сама од себе и после ја откриваме“. (Андреевски, 1991, стр. 240).

Покрај тоа, во истата книга авторот Андреевски му поставува на Конески прашање во форма на заклучок: „Песната ‘Црква’ на извесен начин го симболизира Вашиот живот. Јас така ја сфаќам“. Кон ваквата забелешка Конески дава појаснување:

„Ако Вие така сте ја сфатиле, значи тоа и го има. Она што е тука земено како впечаток, како еден објект и како еден настан, тоа станува еден симбол и за целиот живот. Може да се применува тој симбол спрема мојот живот, може да се применува спрема животот на секој човек. Може да се применува спрема животот на една средина. Може тој симбол да има значење и спрема целата наша традиција, историја и така натака. Сето тоа влегува веќе во интерпретација на текстот онака како во даден момент читателот го доживува“. (Андреевски, 1991, стр. 238).

Ваквите искажувања на Конески за генезата и особено за семантиката на песната беа сосема доволен поттик да се пристапи кон една книжевно-теориска, односно интерпретативно-аналитичка, „проверка“ на автентичноста на тврдењето за симболиката на стиховите во „Црква“. Затоа што во научната мисла не е доволно нешто да се каже, туку тоа „нешто“ треба да се покаже и да се докаже. Ќе се обидеме преку анализа на песната на ниво на нејзините синтаксички структури да ја покажеме и да ја докажеме функционалноста на симболот во градењето на нејзината поента, односно порака.

2. КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИ ИНСТРУМЕНТАРИУМ

Пред да се премине конкретно на пронаоѓање и анализирање на симболиката во песната „Црква“ од Конески, ќе биде неопходно да се детерминираат и да се дефинираат базните книжевно-теориски инструменти со чија помош ќе се интерпретираат стиховите на оваа песна од посочениот аспект. Ќе се осврнеме тука на суштинските специфики на симболот како семантичка стилска фигура од групата на фигури на содржина, но и ќе се елаборираат најзначајните особености на анализата на литературата во форма на стих на синтаксичко ниво.

2.1. Симболот како стилска фигура

Една од најчесто ползуваните стилски фигури во поетскиот израз е симболот чие потекло се лоцира во еден антички обичај. Имено, симболот (σύμβολον/ sýmbolon = знак, знак за распознавање, белег) претставува семантичка стилска фигура што се дефинира како заменување на некој збор, животна појава или поим со неговата условна, алегориска (сликовна) ознака. (Solar, 1987, p. 74). Во античкиот период симболот првично значел „знак за распознавање во форма на некој предмет скршен на два дела (прстен, метална паричка и слично) што двајца (најчесто љубовници) го делеле пред разделбата и при подоцнежната средба се препознавале со помош на тој предмет преку составување на двата негови дела“. (Živković, 1988, p. 72).

За симболот Венко Андоновски вели дека е „тематизирана метафора“ (Андоновски, 2000, стр. 132), а на друго место во врска со симболот ја нагласува

повторливоста како негово основно својство:

„Можеби би можело да се рече дека индивидуалниот симбол е метафора која цитира на еден интертекстуален начин познат колективен симбол, повикувајќи го во свеста и менувајќи му го значењето. Тоа е метафора на втор степен. Така, ако некоја таква метафора „вкрстена“ со некој колективен симбол се повторува почесто во поетскиот опус на еден поет, ние ја доживуваме како новосоздаден симбол кој станува препознатлив белег на тој поет“. (Андоновски, 2011, стр. 179).

Сепак, суштината на симболот како знак најлесно се воочува преку т.н. постојани симболи (наречени уште и амблеми) коишто, всушност, се колективни симболи: крст = христијанство; полумесечина = ислам; вага = правда; гулаб = невиност; сокол = витештво итн. Меѓутоа, покрај ваквите колективни симболи (со традиционален културен контекст) постојат и индивидуални симболи (за што и говори Андоновски) што ги создава (твори) секој уметник, односно секој поет. На пример, Дениција во поезијата на Петре М. Андреевски претставува симбол за вечната љубов и за вечната потрага по убавината на жената како божествено битие, зрната во песните на Радован Павловски се симбол за неуништивоста и вечното постоење (чување) на животот, своната кај Едгар Алан По стануваат еден мултиплициран полисемичен симбол (радост, среќа, тага, смрт) итн.

2.2. Синтаксичко рамниште на анализа на поезијата

Постојат, во основа, шест нивоа на уреденост та според тоа и на анализа и интерпретација на поетскиот текст којшто е, како што вели Лотман, второстепен моделативен систем: фонолошко, морфолошко, прозодиско, лексичко-семантичко, синтаксичко и логичко ниво. За сите овие нивоа на уреденост на тој второстепен моделативен систем, односно за второстепената уреденост на поетскиот јазик се карактеристични неколку суштински категории: повторливост на јазичните единици на сите нивоа; паралелизам на јазичните единици; семантизација на јазичните единици кои во природниот јазик (првостепена уреденост) се семантички негативни; семантичка еквивалентност на јазичните единици кои во природниот јазик се семантички нееквивалентни. За нашиот пристап во интерпретацијата на песната „Црква“ на Конески од особено значење ќе биде повторливоста и тоа на синтаксичко рамниште.

За рамништето на синтаксичката поетска структура треба да се нагласи дека од суштинско значење е специфичната уреденост на синтагмите и на речениците во конкретната песна што е предмет на книжевно-теориска анализа. Како и за другите нивоа од структурата на поезијата, и на синтаксичкото ниво дополнителните уредувања, односно уредувањата од втор степен, се согледуваат во категориите повторливост и еквивалентност коишто во секоја песна одделно се носители на одредена книжевно-уметничка семантика. Се разбира, и особеностите на синтаксичките структури како што се подмет, прирок, додатоци, сврзниците, редот на зборовите, па видовите реченици (проста и проширена реченица, независни и зависни реченици итн.) како и нивната дистрибуција во песната може да бидат релевантни сигнали за дополнителна уреденост на поетскиот текст и за дополнително значење на тој текст. Исто така, и инверзијата е мошне значаен елемент за дополнителното (уметничко) уредување на поетската творба како книжевен текст. Од друга страна, и отсуството на некои синтаксички елементи ќе учествува во второстепеното уредување, односно ќе учествува во семантичкиот полнеж на поетскиот дискурс.

3. СИМБОЛИКАТА НА СИНТАКСИЧКИТЕ ТРИЈАДИ ВО „ЦРКВА“

Можеме сега, со помош на детерминираната оперативна книжевно-теориска апаратура, да пристапиме кон маркација и изолација на „синтаксичката симболика“ во песната „Црква“. Тоа значи дека нашиот интерпретативен пристап ќе биде фокусиран на формата (ознаките/ означителите), а не на содржината (означеното) на песната, односно целта на истражувањето ќе биде да се провери во колкав степен формата на песната ја дополнува нејзината содржина или, поинаку и попрецизно кажано, да се провери (да се потврди или да се отфрли) нашата теза за „семантизација на синтаксата“ во оваа песна на Конески.

Песната „Црква“ (Конески, 1988, стр. 5-9) се состои од 18 строфи со нерамномерен број на стихови, со нерамномерно римување во строфите (има строфи со и без рима) и со нерамномерен распоред на римата (таму каде што ја има) во стиховите од строфите. Како што може да се види, имаме „тројна“ нерамномерност во однос на строфите, стиховите и римата, односно „тројство“ во нерамномерноста.

Од друга страна, ако се погледне песната од аспект на синтаксичката структура на нејзините стихови, ќе се забележат одредени правилности во повторувањето на реченични и на синтагматски целини, но и семантичка еквивалентност меѓу стиховни сегменти и цели строфи. Да погледнеме конкретно за што станува збор и да ја појасниме ваквата теза.

- » Прво, синтаксичката структура „се урива црквата во Небрегово“ ја среќаваме трипати во оваа песна и тоа во строфите 1, 6 и 8 како дел од еден стих (во првата строфа), но и како посебен стих (во шестата и во осмата строфа).
- » Второ, во песната „Црква“, исто така, имаме и тројно повторување (потретување) на синтаксички структури со идентична (еквивалентна) семантика како реченицата „се урива црквата во Небрегово“. Такво потретување се појавува во три строфи од песната – во строфата 5 („сега кога црквата се урива“), во строфата 7 („се урива мојата заветна црква“) и во строфата 18, односно во последната строфа („се ронат твоите свети камења“).
- » Трето, во врска со веќе посочената синтаксичка структура „се урива црквата во Небрегово“ може да се рече дека во песната фигурираат и три строфи како нејзини семантички еквиваленти. Тоа се, всушност, строфи што функционираат како синонимни метафори на реченицата „се урива црквата во Небрегово“. Станува збор за тринаесеттата, четринаесеттата и петнаесеттата строфа:

*И еве
сега
станува пепел
темелот
што нè крепел.*

*И еве станува пуздер и плева
нашиот уџум, 'рскот и врева.*

И еве

*сега
се руши
храмот во нашите души!*

Очигледно е дека овие три строфи се истозначни со посочената реченица погоре. Јасно е, на пример, дека двостишјето „се руши/ храмот во нашите души“ е метафоричен еквивалент на реченицата (стих, односно фрагмент од стих) „се урива црквата во Небрегово“.

- » Четврто, во цитираните сегменти од песната очигледно е уште нешто во врска со повторувањата. Синтагмата „И еве“ се појавува трипати на почетокот од секоја од трите цитирани строфи, што може да се чита како стилска фигура репетиција на ниво на строфите или како „строфна анафора“.
- » Петто, во песната „Црква“ трипати се повторува (се утројува) и синтагмата „Крај таа црквичка“ која е поставена како посебен почетен стих во деветтата, десеттата и единаесеттата строфа.
- » Шесто, во песната може да се забележат три тријади (утроена тријада) – една синтагматска и две лексички тријади. Првата тријада (составена од синтагматски единици) ја среќаваме во единаесеттата строфа: верба во иднината, надеж во берикетот, силата на вистината. Втората тријада (лексичка) се наоѓа во дванаесеттата строфа: Пеливар, Поила, Орниче. Третата тријада (лексичка) е во четиринаесеттата строфа: уџум, ’рскот и врева.

Шесте точки се сосема доволна илустрација за една суштинска синтаксичка специфика што ја среќаваме во песната „Црква“ од Конески. Како што може да се види, станува збор за утројувања на синтаксичко-синтагматски единици (зашто и за тријадите составени од лексеми може да се рече дека претставуваат синтагматски низи). Ваквата несомнена (покажана и докажана) уреденост на рамниште на формата на поетскиот текст е индиција за дополнителен семантички потенцијал што треба да се бара во симболиката на утројувањата, на тријадите, на бројот три (3), и тоа во контекст на целината на песната. Имено, бројот три има полисемична симболика во разни култури и во разни периоди од човековата историја. (Шевалие, Гербран, 2005, стр. 1028-1032). Меѓутоа, со оглед на фактот дека овде ние зборуваме за песна со наслов „Црква“ (= христијански храм) примарно ќе ја земеме предвид христијанската симболика на бројот три. Во христијанството, како што е познато, бројот три го симболизира Светото Тројство (Отецот, Синот и Светиот Дух) олицетворено во единствениот Господ. Господ е Светлина. Светлината е живот. И еве како интерпретацијата на „Црква“ на синтаксичко рамниште по имплицитни патеки не доведе до архисемата живот како симболичен семантички нуклеус на сета песна. И ете зошто, впрочем, самиот автор на песната, како што веќе кажавме погоре, зборува дека „она што е тука земено како впечаток, како еден објект и како еден настан, тоа станува еден симбол и за целиот живот“. (Андреевски, 1991, стр. 238).

Се разбира, ваквиот резултат од интерпретацијата може и поконкретно и подетално да се елаборира. Да ги погледнеме, на пример, и другите симболични значења на бројот три: најчесто 3 е број на Небото; времето е трикратно: минато, сегашност, иднина; светот е трикратен: земја, атмосфера, небо; бројот три ја означува границата меѓу доброто и злото. ((Шевалие, Гербран, 2005, стр. 1028-

1030). Сета таа симболика упатува на изолираната архисема живот што има два основни пола – Ерос и Танатос – коишто ја манифестираат конструктивната и деструктивната сила на животот. Конески во песната зборува за „црква“, а тоа е сакрален простор во кој и околу кој се создавал (Ерос!) и се одвивал животот на христијанскиот човек. Но, Конески конкретно зборува за уривањето (Танатос!) на црквата во Небрегово. Уметничката порака е јасна – смртта, односно крајот, е неминовност, нешто што е неизбежно како составен дел на цикличноста на животот на човештвото и на природата. Танатосот и Еросот како две спротивности се меѓусебно поврзани, па дури и зависни еден од друг и последователни еден по друг. А тука веќе може да се открие и одреден оптимизам во песната оти по уривањето, уништувањето (Танатос) последователно доаѓа создавањето (Еросот) за да го дополни вечниот круг на животот.

4. ЗАКЛУЧОК

Со интерпретацијата на песната „Црква“ од Конески од аспект на синтаксичката повторливост во строфите и во стиховите ја маркиравме симболичноста на нејзината структура. Синтаксичко-синтагматските тријади се несомнен доказ за потврдувањето на поставената теза за улогата и функцијата на симболот во градењето на нејзината поента, односно на книжевно-уметничка порака, но и за оправданоста на идентичното тврдење на нејзиниот автор дека песната како целина е симбол за животот. Дотолку повеќе што една наша претходно извршена анализа на истата песна на лексичко-семантичко рамниште ги даде истите крајни резултати од интерпретацијата. (Младеноски, 2005, стр. 328-342).

Сето тоа значи дека песната „Црква“ е успешно и умешно организирана и на планот на формата (синтаксата/ ознаката) и на планот на содржината (семантиката/ означеното). Тоа, исто така, е уште еден доказ за поетската величина на Блаже Конески чии стихови, произлезени од и „откриени“ во долапите и чекмеџињата на древната македонска културна традиција, ја носат со себе судбината на вечната средба со нови читатели и тоа не само кај нас туку и во светот, зашто се облагородени со универзални мотиви и со космополитски идеи и пораки.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Андоновски, Венко (2000). Дешифрирања (литературни студии). Скопје: Штрк.
2. Андоновски, Венко (2011). Обдукција/абдукција на теоријата, Том I: Жива семиотика. Скопје: Галикул.
3. Андреевски, Цане (1991). Разговори со Конески. Скопје: Култура.
4. Конески, Блаже (1988). Црква. Скопје: Мисла.
5. Конески, Блаже (2011). Поезија. Книга втора. Приредил: Милан Ѓурчинов. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.
6. Лотман, Јуриј М. (2005). Структурата на уметничкиот текст. Превод од руски јазик Евтим Манев. Скопје: Македонска реч.
7. Младеноски, Ранко (2005). Чекајќи ја егзегезата. Скопје: Современост.
8. Шевалие Жан, Гербран Ален (2005). Речник на симболите. Превод од француски јазик: Ирина Бабамова, Маргарита Велевска, Ирина Ивановска, Марина Михајлоска, Радица Никодиновска, Ирина Павловска. Скопје: Табернакул.

*

9. Živković Dragiša (1988). Teorija književnosti sa teorijom pismenosti. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
10. Solar Milivoj (1987). Teorija književnosti. Zagreb: Školska knjiga.